

NARODOWY
KONGRES
NAUKI

USTAWA 2.0

KONKURS NA ZAŁOŻENIA DO USTAWY
PRAWO O SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

UNIwersytet

SWPS

ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

prof. dr hab. Hubert Izdebski
Uniwersytet SWPS

prof. dr hab. inż. Artur Świergiel
Uniwersytet Gdański

dr hab. Paweł Chmielnicki
prof. Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania

dr hab. Paweł Ruszkowski
prof. Collegium Civitas

dr Wojciech Misiąg
prof. Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania

dr Andrzej Kiebała
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania

radca prawny Jan Zieliński
Spółka Prawnicza I & Z s.c.

Zakres propozycji

system

ustrój
jednostek

jakość
i finansowanie

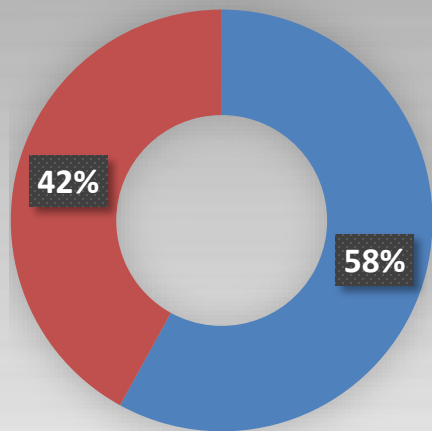

proces
kształcenia

status nauczycieli
model kariery

TEZY WYJŚCIOWE

Studenci
1,4 mln*

- kobiety (58%)
- mężczyźni (42%)

$\frac{3}{4}$

szkoły
publiczne

$\frac{1}{3}$

studia
niestacjonarne
(*płatne*)

*) 10 lat temu liczba studentów wynosiła prawie 2 mln

TEZY WYJŚCIOWE C.D.

$\frac{1}{3}$

kadry naukowej zatrudniona jest poza uczelniami

wyższe szkoły zawodowe i szkoły niepubliczne nie mają obowiązku prowadzenia badań naukowych

„trzecia misja” – utrzymywanie wszechstronnych związków z otoczeniem społeczno-gospodarczym

TEZY WYJŚCIOWE C.D.

4%

ogółu stanowią studenci zagraniczni. To jeden z mierników niezadowalającej przeciętnej jakości kształcenia

Niska pozycja polskich uczelni w rankingach międzynarodowych, międzynarodowych nagrodach naukowych i grantach europejskich.

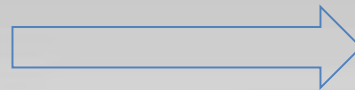
Efektywność „trzeciej misji” – można uznać za niezadowalającą

TEZY WYJŚCIOWE C.D.

Szkoły wyższe różnych krajów konkurują ze sobą w skali regionalnej, europejskiej i globalnej

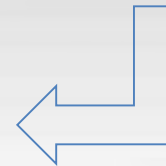
uniwersytet
humboldtowski

uniwersytet
posthumboldtowski

uniwersytet
przedsiębiorczy

Ikony:
Freepik www.flaticon.com licencja CC 3.0 BY

TEZY WYJŚCIOWE C.D.

BRAK wystarczająco określonej polityki Państwa w sferze edukacji narodowej i w sferze nauki

132 publiczne szkoły wyższe – nadmierne rozdrobnienie polskiego szkolnictwa wyższego; brak wystarczających możliwości współdziałania i konsolidacji.

PODSTAWOWE WNIOSKI

Konieczność opracowania nowej **kompleksowej ustawy o szkolnictwie wyższym** uwzględniającej:

- Koncepcję rozwoju społeczno-gospodarczego
- Kontekst międzynarodowy, w szczególności europejski
- Ogólną koncepcję systemu edukacji
- Odpowiednie mechanizmy organizacji i finansowania nauki
- Organizację awansu naukowego

PODSTAWOWE WNIOSKI C.D.

Ustawa 2.0 obejmuje:

- Zakres przedmiotowy obecnego Prawa o Szkolnictwie Wyższym
- [wraz z] Ustawę o Stopniach Naukowych i Tytule Naukowym
- [oraz o] Stopniach i Tytule w Zakresie Sztuki

Ustawa 2.0 musi dotyczyć materii wielu innych ustaw. Konieczne będą przepisy przejściowe i wprowadzające, jak i przepisy zmieniające inne akty ustawowe.

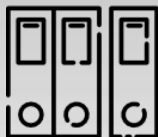
PODSTAWOWE WNIOSKI C.D.

Zwiększenie produktywności

Podniesienie rangi polskich szkół w wymiarze europejskim i globalnym

Szeroko zakrojona deregulacja i odbiurokratyzowanie

Produktywność – przejście od skoncentrowania na ilości do orientacji na jakość we wszystkich trzech kierunkach misji uczelni wyższych przy założeniu m.in. autonomii szkół wyższych i jedności systemu szkolnictwa wyższego.

PODSTAWOWE WNIOSKI C.D.

SKUTKI UJEMNE

Zmiany w kierunku modelu posthumboldtowskiego muszą uwzględniać znane z innych krajów ujemne skutki będące efektem nazbyt szybkiej i nazbyt radykalnej reformy.

STANOWISKO KADRY

Uwzględnić trzeba stanowisko kadry uczelni; nie jest ona, jak wynika z przeprowadzonych przez CBOS w ramach prac Zespołu, badań opinii środowiska akademickiego, generalnie przeciwna zmianom.

PODSTAWOWE WNIOSKI C.D.

SZKOŁY ŚREDNIE

Nie można prawidłowo kształtować systemu szkolnictwa wyższego bez prawidłowego ukształtowania kształcenia w szkole średniej i prawidłowego ukształtowania egzaminu dojrzałości, przygotowywanego i przeprowadzanego przy udziale uczelni.

KADRA NAUCZYCIELSKA

Szczególnym zadaniem szkół wyższych powinno być również kształcenie na najwyższym poziomie kadry nauczycielskiej dla całego systemu edukacji (w ramach studiów regulowanych?).

PODSTAWOWE WNIOSKI C.D.

WEWNĘTRZNE STATUTY

Znaczącą rolę w ramach nowych rozwiązań ustawowych należy przypisać wewnętrznym aktom szkół wyższych, przede wszystkim statutom, co oznacza znaczne zwiększenie możliwości wyboru tego, co dane środowisko uzna za właściwe dla siebie – i tym samym zwiększenie jego odpowiedzialności.

AUTONOMIA

Nowa ustawa powinna określać jedynie ramy prawne funkcjonowania szkół wyższych, pozostawiając szczegółowe normowanie statutom uczelni w ramach posiadanej przez nie autonomii.

PODSTAWOWE WNIOSKI C.D.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁDZIAŁANIA

Szkołom wyższym powinno się zapewnić znacznie szersze prawne możliwości współdziałania, w szczególności tworzenia w tym celu spółek kapitałowych oraz stowarzyszeń osób prawnych.

Konieczne jest także stworzenie efektywnych mechanizmów konsolidacji szkół publicznych.

SYSTEM SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

ZRÓŻNICOWANIE

Ustawa 2.0 ma zapewnić takie zróżnicowanie ról szkół wyższych, by nie deprecjonowało ich kształcenie praktyczne – a zarazem, by najsilniejsze naukowo uczelnie mogły skoncentrować się na funkcji badawczej, także w powiązaniu z realizacją „trzeciej misji” uczelni.

PODZIAŁ

Proponuje się wprowadzenie funkcjonalnego podziału szkół wyższych:

- na badawcze
- dydaktyczno-badawcze
- dydaktyczne (zawodowe)

USTRÓJ SZKÓŁ WYŻSZYCH

MECHANIZMY MENEDŻERSKIE

Ograniczenie obszaru działania rektora i (niewielkiego) senatu do spraw dydaktyki, badań naukowych i reprezentacji na zewnątrz, z wyjątkiem sytuacji statutowego zapewnienia menedżerskiego statusu rektora.

ORGAN KOLEGIALNY

Obligatoryjne dla wszystkich szkół wyższych wprowadzenie kolegialnego organu zapewniającego udział przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych w rozstrzyganiu o sprawach, które należą do ich sfery zainteresowania.

USTRÓJ SZKÓŁ WYŻSZYCH C.D.

PRZECIWDZIAŁANIE FEDERALIZACJI

Nie jednostki organizacyjne szkoły wyższej, **lecz cała szkoła**, choć działająca poprzez wskazane podstawowe jednostki organizacyjne, powinna stanowić podmiot uprawnień w zakresie kształcenia oraz nadawania stopni i tytułu naukowego.

Cała szkoła wyższa jest też jednostką naukową w rozumieniu przepisów o zasadach finansowania nauki.

Ciała czuwające nad jakością efektów działania szkolnictwa wyższego - propozycje

- połączenie Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów (CK) i Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych
- przyznanie Narodowej Komisji Akredytacyjnej, zastępującej Polską Komisję Akredytacyjną w ramach nowej roli proceduralnej, statusu organu pochodzącego z wyborów, w których brałoby udział przedstawiciele interesariuszy
- jednolite nadawanie (poprzez zatwierdzanie tekstu przyjętego przez dane ciało) statutów tych ciał w drodze aktu o mocy powszechnie obowiązującej (rozporządzenie)
- przyznanie CK uprawnień organu wyższego stopnia w postępowaniach z zakresu stopni naukowych i tytułu naukowego

FINANSE

Rozstrzygnięcia w kwestii finansów szkolnictwa wyższego są możliwe po przyjęciu szczegółowych rozwiązań w innych zakresach „Ustawy 2.0”.

EFEKTYWNOŚĆ

Zasadniczym celem zmian finansowania ma być zwiększenie efektywności wydatkowania środków publicznych na szkolnictwo wyższe, **a nie tylko** osiągnięcie poprawy kondycji finansowej szkół wyższych poprzez **zwiększenie rozmiarów transferów środków publicznych** do tych szkół.

FINANSE - CELE

- wzmocnienie projakościowych funkcji systemu finansowania szkół wyższych
- zrównanie dostępu szkół publicznych i niepublicznych do środków budżetowych na działalność dydaktyczną (w trybie konkursowym) i na badania własne (algorytmicznie);
- finansowanie budżetowe szkolnictwa wyższego i nauki w ramach programów wieloletnich;
- wzmocnienie roli jednostek samorządu terytorialnego w finansowaniu szkolnictwa wyższego; jednostki te powinny mieć możliwość przyznawania dotacji celowych oraz stypendiów.

FINANSE C.D.

PUBLICZNE VS. PRYWATNE

Procedury i algorytmy przyznawania środków publicznych dla szkół wyższych **powinny być identyczne** dla szkół publicznych i niepublicznych.

DOTACJE

Dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie kosztów utrzymania potencjału organizacyjnego i naukowo-dydaktycznego przekazywane jednak mogą być **wyłącznie szkołom publicznym**.

FINANSE C.D.

WIELOLETNIE PLANY

Dla zapewnienia stabilności finansowej uczelni i prawidłowej realizacji zadań budżetowe finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego powinno odbywać się w ramach programu wieloletniego ustanawianego w trybie określonym w ustawie o finansach publicznych.

STRATEGIA ROZWOJU

Przyjęcie przez Radę Ministrów wieloletniego programu finansowania nauki i szkolnictwa wyższego musiałoby mieć podstawę w uchwalonej wcześniej strategii rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego.

FINANSE C.D.

NAGRODY I STYPENDIA

Wariantowo proponuje się, by w gestii szkół wyższych pozostało finansowanie nagród i stypendiów naukowych oraz utrzymanie domów studenckich i stołówek, natomiast by sprawy pomocy socjalnej dla studentów zostały przekazane właściwym gminom jako zadanie z zakresu administracji rządowej.

DOKTORANCI

Szkołom wyższym przypadłaby dystrybucja stypendiów dla doktorantów, przyznawanych wszystkim doktorantom – uczestnikom studiów doktoranckich, wywiązującym się z obowiązków.

STUDIA I i II STOPNIA

RÓŻNE CELE

Ze względu na zróżnicowanie potrzeb i celów, nie ma uzasadnienia utrzymywanie jednorodnego modelu nabywania uprawnień do prowadzenia kierunków studiów, kontroli i nadzoru nad tokiem dydaktycznym czy też homogenicznego trybu nadawania tytułów zawodowych.

MODELE KSZTAŁCENIA

Wyodrębnienie modeli kształcenia (kategorii studiów) powinno być oparte na kryterium różnicy w celu społecznym prowadzenia danego kierunku studiów.

SKUTKI

Skutkiem przyjęcia proponowanego podziału byłoby także zróżnicowane finansowanie studiów.

STUDIA I i II STOPNIA C.D.

PODZIAŁ KIERUNKÓW

Proponuje się, służącą z jednej strony maksymalnej deregulacji, z drugiej strony zaspokojeniu interesu publicznego, konstrukcję podziału kierunków studiów na:

- regulowane
- uniwersyteckie
- nieregulowane

SKUTKI

Brak potrzeby rozróżniania studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz profili ogólnoakademickiego i praktycznego.

STUDIA I i II STOPNIA C.D.

KIERUNEK REGULOWANY

Ustalony w przepisach o mocy powszechnie obowiązującej, kierunek wykazujący się specyfiką związaną ze szczególnymi oczekiwaniami społecznymi wobec kwalifikacji jego absolwentów (w tym mogący odpowiadać kształceniu w zakresie zawodów zaufania publicznego).

Byłby to kierunek prowadzony, w ramach ustalonych limitów, po spełnieniu wysoko postawionych wymagań dotyczących przede wszystkim kwalifikacji kadry i weryfikacji efektów kształcenia, poddany szczególnej regulacji, w tym jego ukończenie następowałoby poprzez zdanie egzaminu państwowego.

STUDIA I i II STOPNIA C.D.

KIERUNKI UNIWERSYTECKIE

Kierunki uznane, w ramach możliwości finansowych Państwa, za kluczowe dla utrzymania i rozwoju potencjału Państwa, związanego z możliwością wszechstronnego prowadzenia prac naukowych, badawczych i rozwojowych.

Kierunki regulowane i uniwersyteckie byłyby finansowane z dotacji dydaktycznej uzyskiwanej przez uczelnię w wyniku konkursu – z tym że uczelnia, która uzyskałaby dotację na prowadzenie kierunku regulowanego, nie mogłaby prowadzić w tym samym zakresie studiów odpłatnych, co, w określonych granicach, nie dotyczyłoby studiów uniwersyteckich.

Pozostałe kierunki studiów miałyby status kierunków nieregulowanych i byłyby odpłatne.

STUDIA DOKTORANCKIE

Powinny uzyskać cechy istotnie trzeciego poziomu kształcenia w systemie szkolnictwa wyższego – z tym że powinny być **jedynie stacjonarne, a wszyscy doktoranci powinni uzyskiwać stypendia.**

STATUS NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

Brak uzasadnienia utrzymywania mianowania jako sposobu nawiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim - jedynym sposobem nawiązania tego stosunku byłaby umowa o pracę, zawierana zasadniczo na czas nieokreślony.

Wobec tego, że jedna negatywna ocena może być przesłanką rozwiązania umowy o pracę, zwiększa się znaczenie należycie przeprowadzanych ocen okresowych.

Należy stworzyć dwie równoległe ścieżki kariery – naukową (naukowo-dydaktyczną) i dydaktyczną z odrębnym systemem stanowisk.

Stwarzając mechanizm zachęt na rzecz mobilności, nie należy wprowadzać nakazów lub zakazów.

MODEL KARIERY I AWANSU NAUKOWEGO

KONSOLIDACJA

Konieczne jest skonsolidowanie dziedzin i dyscyplin naukowych, zmniejszające problemy związane z badaniami interdyscyplinarnymi.

MINIMA KADROWE

Konsolidacji powinno towarzyszyć istotne podwyższenie „minimów kadrowych” jako jednego z wymagań uzyskania i korzystania z prawa do nadawania stopni naukowych.

MODEL KARIERY I AWANSU NAUKOWEGO

DOKTORAT ZAWODOWY

Trzeci, najwyższy tytuł zawodowy – doktorat w ramach dyscypliny lub specjalności.

DOKTORAT NAUKOWY

W ramach dziedziny jako jedyny w perspektywie stopień naukowy, odpowiednik Ph.D., prowadzącego do możliwości zrezygnowania z habilitacji jako ustawowego warunku uzyskania samodzielności naukowej i dydaktycznej.

MODEL KARIERY I AWANSU NAUKOWEGO

Tytuł profesora powinien stać się szczególnym wyróżnikiem uznania osiągnięć akademickich, a nie, jak to się stało w praktyce, kolejnym szczeblem awansowym.

USTAWA 2.0

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ